

Платонова Оксана Георгіївна

ORCID 0000-0003-4197-3290

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи та
освітніх і педагогічних наук,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: ogplatonova@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ДИТЯЧОГО КОЛЕКТИВУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Мета статті: теоретично обґрунтувати особливості адаптації дітей до дитячого колективу в закладі дошкільної освіти.

Методологія. Методологічні основи адаптації дошкільнят до дитячого колективу представлені у роботах В. Мушинського та Н. Коцур. Труднощі, які виникають під час зміни соціальних відносин дітей дошкільного віку, стали предметом вивчення Н. Маковецької. Взаємозв'язок дитини з матір'ю, характер їх взаємодії із протіканням адаптації дітей раннього віку до умов закладу дошкільної освіти досліджували Н. Авдеева, С. Теплоук. Ідея залежності соціальної адаптації дітей дошкільного віку до умов дошкільного закладу від реалізації їх потреби в ігровій діяльності простежується у працях Н. Захарової. Систему корекційно-розвивальних завдань з метою полегшення адаптації дошкільнят раннього віку до умов закладу дошкільної освіти аналізуються в роботах Т. Гурковської, Л. Стреж, Є. Жердевої та ін. Феномен колективу як засіб виховання дітей та підлітків досліджували А. Макаренко, Л. Новікова, В. Сухомлинський та ін.; сутність та зміст взаємовідносин у колективі вивчали А. Арушанова, В. Нечасова, В. Залогіна та ін.; проблеми взаємодії особистості та колективу – А. Волохов, І. Іванов та ін.

Наукова новизна полягає у тому, що проаналізовано особливості соціально-педагогічної адаптації дітей у закладі дошкільної освіти

Висновки: Колективні взаємини створюють сприятливі умови для розвитку індивідуальних якостей дошкільників, коли вихователь у процесі спільної діяльності спирається на позитивні риси і здійснює педагогічну корекцію негативних. Схильність до різних видів діяльності робить дитину цікавим об'єктом взаємин, її характер змінюється пропорційно до розвитку індивідуальності в колективних взаємовідносинах. Аналізуючи особливості розвитку дітей дошкільного віку, можна зробити висновок про те, що за умови умілого керівництва вихователя у групі закладу дошкільної освіти можна сформулювати колективні взаємини, але говорити про колектив як такий ще зарано, це пов'язано, з одного боку, з віковими особливостями дітей дошкільного віку і стрімкими соціальними змінами – з іншого.

Ключові слова: дошкільники, дитячий колектив, соціально-педагогічна адаптація дошкільників, закладу дошкільної освіти.

Актуальність дослідження. Світ сьогодні характеризується неабиякою мінливістю, суперечливістю, неоднозначністю. Звідси часто деформовані духовні орієнтири, своєрідні моральні норми, нестандартні ситуації. Саме тому гостро стоїть питання становлення нової особистості, здатної швидко і конструктивно адаптуватися до нових умов життя, нового колективу.

Першим інститутом, який, по суті, є організованою системою соціальних зв'язків, є дитячий колектив у закладах дошкільної освіти. Саме він стає для дитини середовищем, сприятливим для розвитку мобільності, гнучкості поведінки, адаптивних механізмів. Дошкільник як суб'єкт соціальної діяльності методом проб і помилок набуває соціального досвіду, який відіграє неабияку роль у його дорослому житті.

Найголовнішою умовою буття людини є інші люди, взаємодія з якими повністю визначає зміст їх психічного, внутрішнього життя. Уже з півторарічного віку дитина потрапляє у середовище однолітків, тому від того, наскільки легко вона зможе побудувати відносини з оточуючими її людьми залежить її

психологічне здоров'я. Крім того, у дитячому колективі реалізується одна з нагальних потреб людини – потреба у спілкуванні. Як зазначає дослідниця О. Кононко: «спілкуючись із дорослими й однолітками, дошкільники обмінюються життєво важливою інформацією, вправляються в умінні регулювати свою поведінку і дії, насичуються сильними переживаннями (позитивними, суперечливими, негативними), відточують своє вміння сприймати, розуміти і пізнавати один одного» [2, 194].

Звичайно, колектив не формується відразу. Діловим відносинам, які формуються завдяки умілому керівництву вихователів, передують особисті, основою яких є почуття симпатії чи антипатії, прихильності чи неприйняття або байдужості. Саме вони і впливають на становлення дитячого колективу, його мікроклімат, формування позитивних взаємовідносин між його членами [6, 189].

Адаптація дошкільників – досить складний феномен, який є предметом сучасних теоретичних та практичних досліджень. Так, теоретичні засади адаптації дошкільнят визначені у роботах В. Мушинського та Н. Коцур. Труднощі, які виникають під час зміни соціальних відносин дітей дошкільного віку, стали предметом вивчення Н. Маковецької. Взаємозв'язок прив'язаності дитини до матері, характер їх взаємодії із протіканням адаптації дітей раннього віку до умов закладу дошкільної освіти досліджували Н. Авдеева, С.Теплюк. Ідея залежності соціальної адаптації дітей дошкільного віку до умов дошкільного закладу від реалізації їх потреби в ігровій діяльності простежується у працях Н. Захарової. Систему корекційно-розвивальних завдань з метою полегшення адаптації дошкільнят раннього віку до умов закладу дошкільної освіти аналізуються в роботах Т. Гурковської, Л. Стреж, Є. Жердевої та ін. Феномен колективу як засіб виховання дітей та підлітків досліджували А. Макаренко, Л. Новікова, В. Сухомлинський та ін.; сутність та зміст взаємовідносин у колективі вивчали А. Арушанова, В. Нечаєва, В. Залогіна та ін.; проблеми взаємодії особистості та колективу – А. Волохов, І.І ванов та ін. Пропозицію використання оцінки потреб дітей з особливими потребами з метою аналізу їх індивідуальних потреб, потенціалу найближчого оточення, можливостей середовища і педагогічного колективу та зміни ситуації розвитку дитини на краще розглядали Л. Завацькою.

Проте недостатньо вивченою є проблема адаптації дітей молодшого дошкільного віку до дитячого колективу в закладах дошкільної освіти.

Людина як особистість не може відбутися без соціального впливу, і чим раніше вона стане об'єктом і суб'єктом соціальних відносин, тим швидше їй вдасться сформувати власний «Я»- образ. На думку В. Луценко, при перших відносинах з однолітками закладаються підвалини дитячої особистості. Вони визначають характер ставлення людини до оточуючого світу в цілому. Варто відмітити, що спілкування з ровесниками неідентичне спілкуванню з дорослими: воно емоційно забарвлене, відкрите, невимушене, нестандартне, позбавлене будь-яких правил і поведінкових норм, завдяки чому подібна свобода дає можливість дошкільнятам проявити свою ініціативу, оригінальність та самобутнє начало [6, 189].

У дошкільному віці якісно змінюється характер спілкування дітей з однолітками: іншими стають зміст, потреби, мотиви і засоби спілкування. Ці зміни можуть протікати плавно або стрибкоподібно. У віці від 2-х до 6-ти років таких «стрибків» два: перший близько 4-х років, а другий – біля 6-ти. Перша форма спілкування, названа емоційно-практичною – дитина, як правило, чекає від однолітка співучасті у своїх забавах. Кожен учасник такого спілкування прагне, здебільшого, того, щоб привернути увагу до себе й отримати емоційний відгук партнера. В однолітках молодші дошкільнята бачать своє відображення, ніби в дзеркалі, а їх самих не помічають. Спілкування малюків цілком залежить від конкретних обставин, у яких відбувається взаємодія, від того, що робить інша дитина і що в неї в руках. Якщо у ситуацію такого спілкування ввести цікавий предмет (іграшку чи солодоші), то вся увага дітей буде переключена на нього. Основними засобами спілкування дітей до 3-х років є локомоції або експресивно-мімічні рухи, а після 3-х – з'являється ситуативне мовлення, яке можливе лише при наявності зорового контакту і виразних рухів.

Друга форма спілкування з ровесниками – практично-ділова (4-6 років), характеризується різким зростанням потреби в однолітках. Взаємодія дітей на цьому етапі відбувається на двох рівнях, які постійно змінюють один одного: на рівні рольових взаємовідносин (даний період визначається розквітом колективної сюжетно-рольової гри) та на рівні реальних, які існують за межами сюжету, що розігрується. Таким чином, головним змістом взаємовідносин у середньому дошкільному віці є ділове співробітництво: під час виконання спільної справи діти повинні узгоджувати свої дії й одночасно брати до уваги активність партнера для досягнення загальної мети. Виходячи з вище сказаного, бачимо, що поряд із потребою у співробітництві, у цей час з'являється потреба у визнанні та повазі однолітків. Одночасно характерним для цього віку є поява у дитячих відносинах конкуренції та змагального начала. Засобом взаємодії лишається ситуативне мовлення, приводом для якого є різні предмети, дії або враження, що стосуються тієї чи іншої ситуації.

У 6-річному віці з'являються вибіркові, але більш стійкі та глибокі взаємини між дітьми. Таку форму спілкування можна називати позаситуативно-діловою. Діти діляться один з одним враженнями, отриманими від побаченого, своїми планами, уподобаннями, дають оцінку якимось чи вчинкам інших. Для цього віку характерним є «чиста взаємодія», неопосередкована предметами та діями з ними: діти можуть довгий час розмовляти, не здійснюючи при цьому жодних практичних дій. Проте здебільшого

спілкування між дошкільниками відбувається на тлі спільної справи – загальної гри, у якій тепер на передній план виступають правила, або продуктивної діяльності. Під час взаємодії зберігається конкуренція і змагальне начало, але старші дошкільники вже здатні бачити у партнера позаситуативні психологічні аспекти (поряд із ситуативними) їх існування – бажання, уподобання, настрої. У цьому віці зароджується дружба. Крім того, у шестирічному віці дитина спроможна розуміти етичне значення відповідальності. У грі і в житті, у відносинах із дорослими й однолітками дитина набуває значного досвіду відповідальної поведінки, яка в майбутньому впливатиме на ставлення дитини до нових обов'язків у школі.

Цікавою є концептуальна схема, розроблена В. Петровським, у основі якої лежить поняття колективістської ідентифікації як форми гуманних відносин, під час якої переживання одного з групи сприймаються іншими як мотиви поведінки, що організують їхню власну діяльність, направлену одночасно на досягнення групової мети і усунення фруструючої ситуації. Психологічною основою цього поняття є готовність суб'єкта відчувати, переживати, діяти щодо іншого так, ніби іншим був би він сам.

Розглянемо етапи становлення колективістської ідентифікації. У ранньому віці діти вчаться ідентифікувати емоції. Спостереження науковців показали, що малюкам легше ідентифікувати емоції радості чи гніву, а важче – суму і смутку. Виходячи з емоційної ситуації контакту спершу з дорослими, а потім – з однолітками, діти першого року життя навчаються розпізнавати емоції. У більш старшому дошкільному віці малюки вже не лише бачать, а й знають про стан об'єкту. Вони здатні занурюватися у стан іншого, що може супроводжуватись дією: якщо однорічки, які побачили сльози однолітка, починають плакати, то дворічки – роблять спроби заспокоїти засмучених. Ідентифікація молодших дошкільників розвивається не лише як здатність до уподібнення, а і як здатність до відокремлення, самоствердження себе як особистості. Третій етап становлення колективістської ідентифікації пов'язаний з формуванням моральної свідомості дитини. Тут ідентифікація розвиває у дошкільника здатність не просто ставити себе на місце іншого, дивлячись на себе ніби збоку, але і співставляти свою поведінку з морально-етичними нормами, про які говорять дорослі. Відповідно до цих норм здійснюється прийняття рішення і «програвання» в уяві власних дій. Таким чином дошкільник може передбачити результат власної діяльності на стан іншого й оцінити можливі наслідки.

У групах дошкільників у закладі дошкільної освіти починає розвиватися суспільна спрямованість, що відображається в умінні домовлятися, узгоджувати дії, керувати і підкорятися, надавати взаємодопомогу, об'єктивно оцінювати вчинки інших, визнавати критику, співпереживати, враховувати бажання інших. Це говорить про те, що такі групи мають значні об'єктивні можливості для розвитку колективних взаємин. За словами В. Сухомлинського, «колектив – дитячий, підлітковий, юнацький – дуже складна єдність. Це річка, яка живиться тисячами струмків» [3, 562].

Група дошкільнят у закладі дошкільної освіти – це формальний колектив, оскільки місце, положення та поведінку її членів регламентовано правилами організації, що є частиною держави або інших структур та інститутів. Члени цієї групи мають певні права, обов'язки, які визначені в інструкціях та інших документах [4].

Дошкільний вік – це вік, який характеризується постійним психічним та особистісним розвитком малюка. Відповідно до цього, можна говорити про існування постійних змін, які відбуваються у дитячому колективі протягом усього часу його існування. Розвиток колективу – складний і суперечливий процес. Як зазначає Л. Новікова, ефективність управління процесом розвитку дитячого колективу залежить від того, якою мірою досліджені його закономірності і наскільки точно виділені основні стадії та етапи, через які має пройти колектив під керівництвом педагогів, розвиваючись нормально.

О. Кулаченко та І. Молодушкіна виділяють такі етапи розвитку колективу:

1. Становлення колективу та прийняття його членами один одного. На цьому етапі об'єднання дітей перетворюється на групу зі спільною метою та завданнями. У цей час між членами групи здійснюються безпосередні контакти, які базуються на емоційному прийнятті чи неприйнятті один одного.

2. Формування колективної солідарності – відносини між членами групи опосередковані характером спільної діяльності; спілкування стає відкритим, зростає довіра один до одного; члени групи здатні приймати спільні рішення. Відносини між членами колективу складаються неформально, що сприяє поліпшенню якості їх роботи. Найголовнішим завданням педагога на цьому етапі є формування дружньої атмосфери в колективі та створення оптимального соціально-психологічного мікроклімату в ньому, що можна забезпечити завдяки доброзичливим взаєминам та відкритому спілкуванню всередині колективу.

3. Етап прагнення групового успіху. Від розвитку кожного члена колективу залежить розвиток усього колективу, його дієздатність. Залежно від характеру колективу його вплив на кожного з членів може бути як позитивним, так і негативним.

Ознаки колективу:

- прийняття кожним членом групи задач та мети спільної діяльності;
- суспільно корисна спрямованість спільної діяльності;
- високий рівень згуртованості й організованості;

- демократичний стиль керівництва;
- висока ефективність діяльності;
- рівне та шанобливе ставлення до новачків;
- співпадіння структур формального і неформального спілкування (керівник групи – «зірка»);
- домінування осіб з активною життєвою позицією;
- більшість членів групи мають статус «зірки» чи «популярного»;
- цілісно-орієнтаційне єднання членів групи;
- збереження згуртованості в разі входження нових членів;
- здоровий психологічний клімат, тобто здатність оптимально розв'язувати конфлікти в групі;
- довірливий стиль спілкування [5, 102].

Виходячи з характеристик дитячого колективу як інструмента виховання, виділяють три стадії його становлення:

- 1) становлення або початкове згуртування;
- 2) використання в якості інструмента масового виховання;
- 3) використання в якості інструмента індивідуального розвитку кожного з його членів.

На першій стадії колектив виступає в якості мети виховних зусиль педагогів, що прагнуть перетворити «організаційну одиницю» в колектив – таку соціально-психологічну спільність, де відносини і вплив дітей опосередковані змістом їхньої спільної діяльності, її цілями, задачами, цінностями, що характеризується достатньо високим ступенем співпадіння оцінок дітей щодо значущих для колективу об'єктів, коли колектив, що розвивається, стає референтним для більшості його членів. Про такий стан можна говорити за умов захоплення дітей спільною діяльністю, виникнення їхніх реакцій на порушення окремими дітьми встановлених норм колективного життя чи традицій поведінки. Організаційна одиниця, яка існує на початковому етапі становлення колективу, не володіє суб'єктивними властивостями доки в її рамках не склалась соціально-психологічна структура. У цей час діти як члени майбутнього колективу переживають стан адаптації, що характеризується загальною емоційною напругою, викликану відсутністю інформації про інших членів колективу, можливе становище себе в ньому, його закони, норми та вимоги. Тому групи, які складаються в колективі на даному етапі, нестійкі і непов'язані між собою. Організована педагогами спільна діяльність не лише сприяє об'єднанню дітей, а й підсилює процес вільного спілкування. Оскільки дошкільники починають отримувати інформацію про однокласників, їх зв'язки поступово міцнішають. Чим цікавішими будуть задачі, поставлені вихователем перед усіма дітьми, чим багатшим буде зміст їхньої діяльності, тим краще укріплюватиметься неформальна структура колективу.

Для другої стадії характерною є стабілізація неформальної структури за рахунок самовизначення груп і продовження розвитку під впливом вихователя формальної структури колективу. У цей час останній виступає як цілісне явище за рахунок не лише формальної, а і неформальної структур, оскільки у ньому починають діяти механізми самоорганізації та саморегуляції. У цей період колектив переживає морально-вольову напругу, пов'язану з прагненням реалізації колективних цілей. Важливим є те, що на даному етапі колектив може вимагати від своїх членів виконання певних норм поведінки, які постійно розширюються. Таким чином, на другій стадії розвитку дитячий колектив виступає як інструмент цілеспрямованого формування тих чи інших якостей особистості у всіх дітей, які входять до нього. На цій стадії дитячий колектив не тільки усвідомлює свою цілісність, а й приналежність до більш широкого колективу дошкільного закладу. Негативний вплив оточуючого мікросередовища, який сприймається через призму колективного пізнання, викликає критичне ставлення колективу, водночас позитив викликає інтерес у всіх членів колективу і веде до їх взаємного збагачення.

У міру того, як колектив перетворюється на більш дієвий інструмент виховання, у ньому створюються об'єктивні умови, а отже, і можливості для індивідуального розвитку кожної дитини. Тільки тепер колектив вступає у третю стадію свого розвитку.

Дуже влучними, на нашу думку, є слова В. Сухомлинського: «Колектив – велика виховна сила. Образно, це квітуча і зелена крона дерева, яку живлять глибоке й непримітне коріння, і цим корінням є людське багатство вихователя» [3]. У житті дитини, яка прийшла у заклад дошкільної освіти, вихователь займає надзвичайно важливе місце і, як правило, на рівні з батьками, допомагає дошкільнику встановлювати соціальні контакти, має безпосередній вплив на особливості розвитку його взаємин з однолітками. Це реалізується в тому, що дошкільники, спілкуючись із дорослими, засвоюють характерні особливості та способи їх поведінки, які згодом переносять у своє середовище. Вивчаючи вплив особистості педагога на розвиток взаємин у групі дітей дошкільного віку, науковці зробили наступні висновки:

1. Неприятливі взаємини дітей спостерігаються частіше, якщо хоча б одному з вихователів властиві знервованість, страхи, недовірливість, імпульсивність, контроль, домінантність, ригідність, принципіальність у вихованні, що виражене у нервово-психічній напрузі педагога. Названі характеристики поведінки вихователя є причиною високого індексу ізольованості дітей, низьким рівнем задоволеності дітей взаємовідносинами з однолітками, формування у дітей почуття власної недостатності.

2. Ригідність мислення у вихователів сприяє їх нервово-психічній напрузі, оскільки створює невідповідність між завищеними вимогами та їх реалізацією дітьми, а також є основою категоричності та принциповості.

3. Вихователі, нездатні до співпереживання, здебільшого є прихильниками авторитарного стилю керівництва групою.

4. Низький коефіцієнт взаємності дітей у групі закладу дошкільної освіти серед дітей є наслідком авторитарного стилю педагога.

5. При демократичному і змішаному стилі керівництва вихователя у групі дітей старшого дошкільного віку має місце колективний характер взаємин, дружнє спілкування, відсутність знехтуваних членів колективу, прояви взаємодопомоги, емоційна збудливість під час участі педагогів у іграх дітей.

6. При авторитарному стилі керівництва вихователя у групі переважає індивідуальний характер взаємин дітей, висока залученість у колективні ігри за необхідністю, без бажання та зацікавленості у грі з боку багатьох дошкільнят, наявність відкинутих та неприйнятих членів колективу, загальмованість та розгубленість дітей за відсутності вихователя.

7. У групах з несприятливими взаєминами взаємодія дітей більш конфліктна і нестабільна. Дошкільники частіше відчувають страх, тривогу, пригніченість. Вихователь не входить у коло значущих інших. Спілкування дітей менш стійке і конфліктне. Дошкільники більш зосереджені на собі і не прагнуть до активної взаємодії і налагодження тривалих стосунків з однолітками, частіше прагнуть до спокою, індивідуальних занять, ігор. [1]

У колективних взаєминах створюються сприятливі умови для розвитку індивідуальних якостей дошкільників, коли вихователь у процесі спільної діяльності спирається на позитивні риси індивідуальності і здійснює педагогічну корекцію негативних. Крім того, схильність до різних видів діяльності робить дитину цікавим об'єктом взаємин. Їх характер змінюється пропорційно до розвитку індивідуальності в колективних взаємовідносинах.

Отже, аналізуючи особливості розвитку дітей дошкільного віку, можна зробити висновок про те, що за умови умілого керівництва вихователя у групі закладу дошкільної освіти можна сформулювати колективні взаємини, але говорити про колектив як такий ще зарано, що пов'язано, з одного боку, з віковими особливостями дітей дошкільного віку і стрімкими соціальними змінами – з іншого.

References

1. Кабанцева А. Психологічне благополуччя дітей та дорослих, або як відновитися після тривалих «вихідних». *Дошкільне виховання*. 2020. № 6. С. 3-6.
Kabantseva, A. (2020). *Psychologichn eblahopoluchchia ditei ta doroslykh, abo yak vidnovytysia pislia tryvalykh «vykhidnykh»* [Psychological well-being of children and adults, or how to recover after a long «weekend»]. *Doshkilne vykhovannia - Preschool education*. 6, 3-6.
2. Кононко О. Л. Виховуємо соціально компетентного дошкільника: навчально-методичний посібник до Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі». Київ : Світич, 2009. 208 с.
Kononko, O. L. (2009). *Vykhovuiemo sotsialno kompetentnoho doshkilnyka: navchalno-metodychnyi posibnyk do Bazovoi prohramy rozvytku dytyny doshkilnoho viku «Ja u Sviti»* [Raising a socially competent preschooler: a teaching and methodical guide to the Basic Preschool Child Development Program «I am in the World»]. Kyiv, Ukraine: Svitych.
3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в 5-ти т. Київ: Радянська школа, 1976, Т. 2.
Sukhomlynskyi, V. O. (1976). *Vybrani tvory v 5-ty t.* Kyiv, Ukraine: Radianska shkola. Vol. 2.
4. Таємниці адаптації. Психологічні особливості дітей дошкільного віку. Третій рік життя / авт.-уклад. О. С. Нурєєва, З. І. Шейнфельд. Харків: Вид. група «Основа»: «Триада+», 2008. 160 с.
Taimnytsi adaptatsii. Psykholohichni osoblyvosti ditei doshkilnoho viku. Tretii rik zhyttia [Secrets of adaptation. Psychological features of preschool children. Third year of life]. (2008); avt.-uklad. Nurieieva, O. S., Sheinfeld, Z.I. Kharkiv, Ukraine: Vyd. hrupa «Osnova»: «Triada+».
5. Теорія і практика формування дитячого колективу / уклад. О. В. Кулаченко, І. В. Молодушкіна. Харків: Вид. група «Основа», 2012. 144 с.
Teoriia i praktyka formuvannia dytiachoho kolektyvu [Theory and practice of forming a children's team]. (2012); uklad. Kulachenko, O. V., Molodushkina, I. V. Kharkiv, Ukraine: Vyd. hrupa «Osnova».
6. Якименко Л. Ю., Луценко В. О. Особливості міжособистісних відносин в дитячому колективі. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: збірник наукових праць*. 2012. Випуск 16. Книга 1.
Iakymenko, L. Yu., Lutsenko, V. O. (2012). *Osoblyvosti mizhosobystisnykh vidnosyn v dytiachomu kolektyvi* [Peculiarities of interpersonal relations in the children's team]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi: zbirnyk naukovykh prats – Theoretical and methodological problems of raising children and school youth: a collection of scientific papers*. Issue 16. Knyha 1.

Platonova Oksana

ORCID 0000-0003-4197-3290

PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
Social Work and Educational and Pedagogical Sciences,
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: ogplatonova@ukr.net

PECULIARITIES OF FORMATION OF CHILDREN'S TEAM IN PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION

Article's purpose: to substantiate theoretically the peculiarities of children's adaptation to the children's team in the preschool institution.

Methodology. The methodological basis for the adaptation of preschoolers to the children's team is indicated in the works of V. Mushynsky and N. Kotsur. The difficulties that arise during the change of social relations of preschool children have become the subject of study of N. Makovetskaya. The relationship between the child and the mother, the nature of their interaction with the adaptation of young children to the conditions of preschool education studied N. Avdeeva, S. Teplyuk. The idea of the dependence of preschool children's social adaptation to the conditions of the preschool institution on the realization of their need for game activities can be traced in the works of N. Zakharova. The system of correctional and developmental tasks in order to facilitate the preschool children's adaptation to the conditions of the preschool institution are analyzed in the works of T. Gurkovskaya, L. Strezh, E. Zherdeva and others. A. Makarenko, L. Novikova, V. Sukhomlinsky and others studied the phenomenon of the collective as means of educating children and adolescents; the essence and content of relationships in the team were studied by A. Arushanov, V. Nechaev, V. Zalogin, etc.; problems of interaction between the individual and the team – A. Volokhov, I. Ivanov and others.

The scientific novelty is that the features of socio-pedagogical adaptation of children in preschool are analyzed.

Conclusions. Collective relationships create favorable conditions for the development of individual qualities of preschoolers, when the educator in the process of joint activities relies on positive traits and pedagogical correction of negative ones. The propensity for different activities makes the child an interesting object of relationships, its character changes in proportion to the development of individuality in collective relationships. Analyzing the peculiarities of the development of preschool children, we can conclude that with the skillful guidance of the educator in the group of preschool education can form a collective relationship, but to talk about the team as such is too early, it is related to the age of children preschool age and rapid social change – on the other.

Key words: preschoolers, children's collective, socio-pedagogical adaptation of preschoolers, preschool education institutions.

Стаття надійшла до редакції: 02.06.2022 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Янченко Т. В.